

жизнедеятельности» с изучением отдельных вопросов безопасности труда на курсах по специальности или специализации.

Выводы. Таким образом, дисциплина, формирующая у специалиста общее представление об опасностях техносферы и мерах защиты от них, является очень важной, и в вузах формированию учебно-методической и материально-технической базы дисциплины должно уделяться серьезное внимание. Решение проблем безопасности жизнедеятельности требует массового изучения и освоения культуры безопасного поведения и воспитания, охватывающей все ступени образования – от дошкольного воспитания до системы повышения квалификации и переподготовки кадров. Необходимо преодолеть смысловой разрыв, который все еще существует между естественнонаучными и общетехническими дисциплинами, с одной стороны, и социально-гуманитарным знанием, с другой, необходим «мост», узел связи между ними, что вполне по силам дисциплине «Безопасность жизнедеятельности».

Список литературы: 1. *Петров С.В., Макашев В.А.* Опасные ситуации техногенного характера и защита от них. Учебное пособие. 2. *Биктимирова З.З.* Безопасность в концепции развития человека. // *Общественные науки и современность.* – 2002. – № 6. – С. 135 – 143. 3. *Хадзегова С.Б.* Проблемы преподавания безопасности жизнедеятельности в высшей школе // *Фундаментальные исследования.* – 2008. – № 2 – С. 89-90. 4. Конституция Украины//Ведомости Верховной Рады Украины (ВВР Украины), 1996, № 30, ст. 141. 5. *Репин Ю.В.* Гуманистическая концепция курса "Основы безопасности жизнедеятельности" : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 Екатеринбург, 2002 145 с. РГБ ОД, 61:02-13/1937-0. 6. *Жовниренко Л.П.* Интегративный характер ОБЖД обявляє. // *Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика.* Матеріали II науково-методичної конференції. Київ, 2003. – с. 68 – 70. 7. *Заплатинський В.М.* Небезпека – базовий термін безпеки життєдіяльності // *Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика.* Матеріали II науково-методичної конференції. Київ, 2003. – с.110 – 113. 8. *Желибо Е.П., Чмырь А.И.* «Безопасность жизнедеятельности» как учебная дисциплина. // *Безпека життя і діяльності людини – освіта, наука, практика.* Матеріали II науково-методичної конференції. Київ, 2003. – с. 56 – 58. 9. *Запор ожець О.І., Михайлюк В.О.* Перше засідання науково-методичної комісії з цивільної безпеки. Освіта та виховання у сфері БЖДЛ потребують концептуальних змін. // *Безпека життєдіяльності.*- 2007, №12.- стор.7-11. 10. *Линченко С.Н., Грушко Г.В., Горина И.И.* Современные проблемы преподавания безопасности жизнедеятельности в свете реализации образовательных реформ // *Фундаментальные исследования.* – 2007. – № 9 – С. 106-108.

Поступила в редколлегию 04.05.2011 г.

УДК 378.141

Н.Є. ТВЕРДОХЛЄБОВА, асс. НТУ «ХП», Харків
О.В. БОРДЗИЛОВСЬКИЙ, асс. НТУ «ХП», Харків

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЄДИНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ

У статті розглянуто особливості професійної орієнтації старшокласників у сучасних економічних умовах і труднощі, з якими вони зустрічаються при працевлаштуванні. Автори представили досвід реорганізації сфери вищої освіти розвинутих країн. Зроблені висновки та внесені пропозиції щодо збалансування потреб виробництва у професійних кадрах і номенклатури професій, за якими випускаються фахівці з вищою освітою.

В статье рассмотрены особенности профессиональной ориентации старшеклассников в современных экономических условиях и трудности, с которыми они встречаются при трудоустройстве. Авторы представили опыт реорганизации сферы высшего образования развитых стран. Сделанные выводы и внесенные предложения относительно збалансування потребностей производства в профессиональных кадрах и номенклатуры профессий, за которыми выпускаются специалисты с высшим образованием.

The vocational orientation of school graduates at the modern economic conditions and the difficulties in finding a job are considered in the article. The authors present the experience of restructuring higher education in developed countries. The conclusions and suggestions are formulated for balancing the needs of production professionals and range of profession for which specialists are available to higher education.

Перша і найбільш значуща проблема для вищої технічної школи - це створення єдиного інформаційного та освітнього простору з питань безпеки виробництва. Його ефективність і спрямованість визначають перспективи розвитку економіки України. Головним фактором конкурентоспроможності, економічного зростання, а також ефективності виробництва сьогодні як ніколи є наявність колективу професіоналів, рівень підготовки яких дає можливість ефективно вирішувати виробничі завдання.

Постановка проблеми

Між системою освіти і сучасним ринком праці в Україні існує ціла низка протиріч між:

- кількістю випускників так званих «популярних» спеціальностей і реальною потребою в них економіки;
- кількістю студентів-випускників вищих навчальних закладів і масовими звільненнями в умовах кризи;
- зростанням вимог ринку праці у висококваліфікованих фахівцях, що мають професійну підготовку з питань охорони праці і можливостями університетів надати якісні знання.

У сучасних умовах розвитку економіки студенти України все менше пов'язують своє навчання зі своєю реальною конкурентоспроможністю на ринку праці. Наявність вищої освіти для багатьох є ознакою соціальної норми.

Метою статті є дослідження сучасного стану освітніх послуг в Україні з питань охорони праці, досвіду реорганізації сфери вищої освіти розвинутих країн.

Виклад основного матеріалу

Кожні п'ять років структура ринку праці змінюється. Абітурієнти, які обирають навчальний заклад для подальшого навчання, орієнтуються на стан економіки, технологій, виробництва, науки на момент вступу. Але слід зазначити, що 4-5 років ситуація на ринку праці не завжди відповідає їх планам на працевлаштування. Молоді спеціалісти з їх знаннями можуть залишитися непридатними до сучасних вимог виробництва. Нажаль, навчальний заклад обирається абітурієнтом за ідеальною уявою про майбутню професію, а не за аналізом реальної ситуації на ринку працевлаштування. Омаль інформації про ринок праці не дозволяє молоді правильно зорієнтуватися з урахуванням

довгострокової перспективи. На формування професійної орієнтації школярів особливо впливають наступні фактори:

- престиж професії для суспільної свідомості,
- статус професії у системі соціальної стратифікації;
- рівень матеріальної забезпеченості після працевлаштування.

Такий важливий фактор як рівень необхідності відповідних спеціалістів, обумовлений реальною потребою економіки України, зовсім не враховується. Найбільша кількість абітурієнтів прагне вступити на економічні, юридичні факультети або навчальні заклади. У цей же час інженерно-технічні спеціальності не приваблюють молодь, а саме фахівців цього профілю потребують сучасні підприємства, тому що середній вік спеціалістів, що працюють, перевищує 56-62 роки.

Треба наголосити на те, що підготовка фахівців з питань охорони праці не проводиться на належному рівні. Кількість академічних годин, що відведені на вивчення таких дисциплін, як «Охорона праці», «Охорона праці в галузі», «Безпека життєдіяльності», катастрофічно мала – це відповідно по 28, 16, 16 годин на семестр. Тому і ставлення студентів до вивчення питань з охорони праці, м'яко кажучи, прохолодне. В результаті відсутності виробничого персоналу керівники підприємств приймають «недовчених» молодих спеціалістів і навчають їх у процесі праці.

Проблема процесів підготовки спеціалістів повинна регулюватися взаємодією ВНЗів і підприємств.

Державні навчальні заклади більш орієнтуються на задоволення потреб населення в освіті, ніж на задоволення потреб у фахівцях економіки України. Таким чином, ринок праці провокує постійне уточнення структури, спрямованості освітніх послуг.

Вища освіта України повинна займатися фінансовим самозабезпеченням, результатом чого є швидке зростання студентів контрактної форми навчання. Зростання кількості студентів являє собою характерну особливість періодів економічного занепаду, коли державні

установи сприяють збільшенню кількості студентів в умовах загрози безробіття [1].

Але збільшення кількості державних ВНЗів і кількості студентів призводить до збільшення фінансового навантаження на самі ВНЗи. Запит на освіту, особливо вищу освіту, в Україні збільшується, з кожним роком зростає кількість студентів, що від'їжджають за кордон з метою її отримання. Українські ВНЗи надають своїм випускникам непогану теоретичну підготовку, але повністю відсутні професійні вміння і навички. Сучасна система освіти зберігає тенденцію працювати за прийнятним десятиліття тому зразку: зміст начальних курсів являє собою спрощені копії застарілих економічних, соціальних, технічних концепцій. У результаті без праці залишаються 70% випускників. Основним завданням є якісний перехід з рівня інформаційності під час викладання курсу на рівень управління самонавчанням, співпраці зі студентами при з'ясуванні професійно-навчальних завдань.

Для кваліфікованого виконання професійної діяльності сучасній людині недостатньо закінчити відповідний вищий навчальний заклад. Проблема безперервної освіти, а тому спадкоємності різних систем і ступенів освіти, вже перейшла з площини теоретичного з'ясування у практичну площину: як людині на протязі всього життя отримати вільний доступ до навчання, надбання або зміни професії, підвищення кваліфікації. Люди все більш активно використовують можливість навчатися, як у молодому віці, так і на протязі всього життя, регулярно підвищувати свою кваліфікацію.

Таким чином, однією з основних проблем системи вищої освіти є слабкий зв'язок з ринком праці, дуже мала координація дій між центральними і місцевими органами влади, службами зайнятості, роботодавцями і вищими навчальними закладами. Одержати вищу освіту прагне все більша кількість молоді, але замість зростання інтелекту нації, спостерігається девальвація диплому про вищу освіту. Ситуація ускладнюється невідповідністю якості запропонованих підприємцями робочих місць прагненням випускників. Не діє система працевлаштування молодих спеціалістів, що відібрало у молоді значну ступінь соціального захисту.

В Україні склалися умови для реорганізації вищої освіти, враховуючи світових досвід.

Визначимо кілька напрямків, що дозволили деяким країнам зробити якісний ривок в освіті:

- *Створення університетів-лідерів.* Офіційна стратегія китайських і турецьких реформ в освіті - відбір і підтримка основних вищих навчальних закладів.

До складу університетів входять коледжі та інститути за відповідним фахом. Такі об'єднання отримали організаційну і фінансову підтримку. Прикладом може стати Стамбульський університет.

- *Створення науково-дослідних університетів.* Великим недоліком вищої школи є розподіл наукових досліджень і викладання, захист наукового ступеня заради кар'єри. У подальшій праці такі викладачі не тільки не використовують набуту кваліфікацію, а й поступово втрачають будь-який інтерес до підвищення своєї кваліфікації. А тому студенти не мають можливості отримати знання і вміння від викладачів, які продовжують свою дослідницьку практику.

- *Здобуття авторитетного рейтингу.* Сучасні батьки абітурієнтів не можуть об'єктивно оцінювати якість програм навчання, його зміст, тому що спираються на сприйняття рівня навчання двадцятирічної давності. Необхідні регулярні рейтинги не тільки загального рівня навчання в університеті, а й окремих курсів, їх змісту, форм навчання. У світі найбільшим авторитетом користується рейтинг кращих університетів світу Шанхайського університету, які проводяться кожного року.

Критерії оцінки рейтингів наступні:

- кількість іноземних студентів і викладачів;
- рівень інформаційно-бібліотечного фонду;
- цитування у відомих світових журналах;
- зв'язок з підприємствами;
- гнучкість змісту і форм навчання.

- *Міжнародна співпраця.* Участь у міжнародних програмах сприяє інтернаціоналізації університетів і підвищення якості навчання. Європейські проекти передбачають інтенсивний обмін досвідом і кадрами. Наприклад, у Китаї є державний орган, який фінансує навчання талановитої молоді за кордоном. В НТУ «ХПІ» також існує кілька невеликих програм з обміну студентами з питань безпеки виробництва, але повністю відсутні такі програми.

- *Підтримка освіти у провінції.* Наприклад, у Великобританії створено Відкритий університет, головна мета якого - підняти рівень освіти у важкодоступних регіонах. У НТУ «ХПІ» також створено кілька філіалів у районних центрах Харківської області, а також використовується дистанційна форма навчання. Викладачі кафедри «Охорона праці та навколишнього середовища» НТУ «ХПІ» приймають активну участь у підготовці спеціалістів для області за допомогою дистанційної форми навчання.

- *Зміна принципу фінансування вищих навчальних закладів.* У світовій практиці найбільш прогресивними і ефективними визнані подушні схеми: заклад отримує суму, яка залежить від кількості студентів, а не фіксований бюджет. А тому популярні навчальні заклади отримують пропорційно своїм досягненням кошти, які витрачають на підвищення якості навчання.

- *Створення служб фінансової підтримки.* В Туреччині фінансування дослідницьких робіт проводять кілька державних закладів: Фонд розвитку технологій, Наукова дослідницька рада. В Україні конче необхідна подібна підтримка в умовах повної відсутності зв'язку між університетами і виробництвом.

- *Масове впровадження державних програм освітніх кредитів.* Добра освіта дорого коштує, але дуже часто талановита людина, що не має можливості оплатити навчання, не повинна залишитися осторонь освіти. Для таких юнаків необхідно створити державні і приватні програми з кредитування і надання субсидій студентам. Студенти, які отримали кредити, будуть дуже прискіпливі до якості навчання, тільки професійні знання дозволять їм знайти роботу, яка добре оплачується, що надасть можливість повернути кошти.

Висновки і пропозиції

За даними центрів зайнятості в Україні спостерігається збільшення кількості безробітних, які мають вищу освіту, а молодь складає саму численну групу безробітних, 37% від кількості зареєстрованих безробітних [2].

Недостатня якість наданих освітніх послуг з урахуванням фінансової підтримки в освітній сектор потребує зміни підходів з боку держави. Вирішення проблеми може полягати в необхідності збалансування потреби виробництва у професійних кадрах і номенклатури професій, за якими випускаються фахівці з вищою освітою. Необхідно створити заклад, який би інформував навчальні заклади про працевлаштування випускників, а також проводив моніторинг, дослідження статистики з потреб кадрів на виробництвах будь-якої галузі. У свою чергу університети повинні розробляти і впроваджувати ефективні методики навчання для швидкої адаптації молодого спеціаліста до реальних умов виробництва.

Список літератури: 1. *Кузнецова О.* Современные тенденции по подготовке и обеспечению работой специалистов с высшим образованием /Україна: аспекти праці.-2001.-№4. 2. *Селиванова О.* Занятость молодежи – стратегическая проблема //Человек и труд.-2003.-№3
Поступила в редколлегию 21.05.2011

УДК 332.334.4:711.58

В.І. Д'ЯКОНОВ., канд.техн.наук, доц, ХНТУСГ, Харків
В.П.БОГОМОЛОВА., ст.вик. , ХНТУСГ, Харків
О.В. ДЬЯКОНОВ., інж., ХНТУСГ, Харків
Л.П. ПРИСЯЖНА , канд.техн.наук, доц., ХНТУСГ, Харків
Є.С. КРАМАРЕНКО , студ., ХНТУСГ, Харків

ЩОДО СТРАТЕГІЇ РЕАГУВАННЯ НА ЗМІНИ КЛІМАТУ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ ХАРКІВЩИНИ

Розглянуто роль лісових насаджень на Харківщині, як найважливішого чинника в покращенні якості води, збалансованого харчування населення регіону та в зменшенні концентрації парникових газів у атмосфері.

Рассмотрена роль лесных насаждений на Харьковщине, как важнейшего фактора в улучшении качества воды, сбалансированного питания населения региона, и в уменьшении концентрации парниковых газов в атмосфере.

The role of forest plantations in the Kharkov region, as the most important factor in improving water quality, balanced nutrition in the region and reducing greenhouse gas concentrations in the atmosphere.

У міжнародних документах та наукових статтях постійно розглядається питання зміни клімату на земній кулі через викиди парникових газів у атмосферу. На Україну припадає до 2% світових викидів, серед них СО₂ становить 76%.

У кінці 1984 року телеграфне агенство ТААС СРСР зробило повідомлення про те, що різкі зміни погоди дійсно є показниками того,що клімат змінюється .В 2000 році середня температура в світі виросла на 0,42%.

У січні 2004 року американська консультатійна комісія GobaI Business Network («GBN») яка офіційно обслуговує конгрес США, оприлюдила зміни на 30 роки XXI сторіччя, в яких вказується, що температура землі підвищиться на 2-2,5 градуса Цельсія.

Метою роботи є створення ефективних заходів для обмеження викидів СО₂ у атмосферу.

У грудні 2005 року представники Всесвітньої метрологічної організації заявили про те, що тенденція до потепління на планеті підтверджується.

Протягом десятирічного періоду 1999-2009 року більш як 90% людей з тих,що стали жертвами природних небезпек, загинули в результаті суворих метеорологічних і гідрологічних явищ.

Так в 2003р в Європі від страшної спеки загинуло 35 тис. людей. Висока температура при тривалій низькій відносній вологості повітря і суховійних явищах,призвели у 2007 році до посухи в центральних і південних регіонах на